

УДК 330.341

JEL Classification: O 018, R 110

Тульчинський Р.В.

кандидат економічних наук, доцент ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

АКТИВІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗА РАХУНОК ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

У статті проаналізовано залучення капітальних інвестицій за регіонами у 2011-2016 рр. Встановлено, що найбільший обсяг інвестицій припадає на м. Київ, що становить приблизно третину від загального обсягу капітальних інвестицій. Це вимагає нових підходів та рішень щодо залучення інвестиційних ресурсів в регіони. Обґрунтовано доцільність використання залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства для регіонального розвитку. Визначено переваги використання залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства у інвестиційні проекти по відношенню до прямих державних закупівель. Встановлено, що залучення інвестиційних ресурсів для розвитку регіонів за умов використання державно-приватного партнерства має вагомі позитивні ефекти як для підприємств, так і для органів влади, що, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності функціонування регіональних об'єктів залучення інвестиційних ресурсів, скороченню витрат на надання послуг, у тому числі соціально необхідних, сприяє збереженню й збільшенню зайнятості, розвиває форми проектного фінансування, налагоджує діалог між владою та бізнесом, допомагає вирішенню соціальних та екологічних проблем тощо.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; інвестиційні ресурси; регіон; капітальні інвестиції; бюджетне фінансування.

Вступ. У сучасних умовах економічного розвитку залучення інвестиційних ресурсів вимагає особливої уваги оскільки інвестування виступає рушійною силою розвитку регіонів та України в цілому. Але сучасні умови вимагають нових форм залучення інвестиційних ресурсів, у тому числі за використанням державно-приватного партнерства.

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічної нестабільності особливої уваги вимагає процес активізації залучення інвестиційних ресурсів для соціально-економічного розвитку регіонів, що вимагає розроблення нових та удосконалення існуючих механізмів залучення інвестиційних ресурсів регіонів.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем залучення інвестиційних ресурсів, у тому числі для розвитку регіонів України

присвячено чимало спеціальних досліджень і публікацій українських вчених, а саме І.О. Бланка, В.В. Бочарова, Г.В. Возняка, М.П. Денисенко, А.І. Дуки, К.В. Ілляшенко, О.Є. Кузьміна, О.О. Охріменко, А.А. Пересади, В.П. Савчука, Т.С. Смовженко, О.О. Терещенко, Д.М. Черваньова та ін. Використанню державно-приватного партнерства присвячено праці В.М. Вакуленко, О.В. Берданової, М.Є. Горожанкіної, А.М. Зелінської, Т.М. Качали, І.А. Островського, А.П. Павлюка, А.Ф. Ткачук, Є.О. Фишко, П.І. Шилепницького та ін.

Але, незважаючи на актуальність даної тематики та велику кількість публікацій, проблема залученні інвестиційних ресурсів у регіони на засадах державно-приватного партнерства є недостатньо розробленою та вимагає подальших досліджень.

Метою статті є дослідження можливостей активізації регіонального розвитку за рахунок залучення інвестиційних ресурсів на засадах державно-приватного партнерства. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: проаналізовано обсяги залучення капітальних інвестицій за регіонами у 2011-2016 рр.; обґрунтовано доцільність використання залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства для регіонального розвитку; встановити переваги використанням залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства у інвестиційні проекти по відношенню до прямих державних закупівель.

Методологія дослідження. Дослідження активізації регіонального розвитку за рахунок використання державно-приватного партнерства будується на використанні системного підходу та застосуванні таких наукових методів як: аналітичного, статистичного, індукції та дедукції, а також систематизації.

Результати дослідження. На наш погляд, перед тим як розглянути можливість використання державно-приватного партнерства для регіонального розвитку, доречно проаналізувати використання інвестиційних ресурсів в регіональному розрізі. Використання інвестиційних ресурсів за регіонами у 2011-2016 рр. представлено у табл. 1.

Наведені дані у табл. 1 засвідчують, що у 2011-2012 рр. відбувалась позитивна тенденція щодо збільшення капітальних інвестицій, з 2013 р. вона змінилась на протилежну, а найменший обсяг залучених інвестицій з 2011-2016 рр. припадає на 2014 р., а саме 204061,7 млн. грн. Після цього відбулося зростання обсягу капітальних інвестицій до 359216,1 млн. грн. у 2016 р. Капітальні інвестиції за регіонами у відсотку до загального обсягу представлено у табл. 2.

У таких областях як Волинська, Дніпропетровська, Київська, Тернопільська та м. Київ у цілому за 2011-2016 рр. спостерігалась позитивна тенденції, щодо збільшення капітальних інвестицій. Найбільше зростання обсягу капітальних інвестицій на 11,4 % спостерігалось у м. Києві. Так у 2011 р. на м. Київ припадало 18,2 % капітальних інвестицій від загального обсягу, а у 2016 р. – 29,6 %, що становить третину від загального обсягу.

Найбільше падіння обсягу залучених інвестицій спостерігалось за досліджений період у Донецькій області, з 11,4% від загального обсягу у 2012 р. до 2,6 % у 2015 р., у 2016 р. відбулося збільшення обсягу залучення капітальних інвестицій до 3,3 % від загального обсягу.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за регіонами у 2011-2016 рр., млн. грн.

Регіони	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
АРК	18048,8	17576,8	14383,4	-	-	-
Вінницька	6621,5	4901,0	5757,5	5490,9	6989,9	8301,9
Волинська	2685,0	3180,2	3104,6	3241,7	5527,1	6384,2
Дніпропетровська	22264,7	20456,2	20456,3	19396,2	24330,6	33169
Донецька ²	27340,2	30068,8	26939,6	12875,7	6640,7	11902,2
Житомирська	5516,4	2539,2	2755,3	2667,1	3755,0	5573,5
Закарпатська	3351,5	2518,8	2331,4	2524,4	3634,8	4663
Запорізька	7367,7	6261,7	6271,3	6658,1	7123,3	11039,7
Ів-Франківська	4415,3	4976,6	4531,7	6692,6	9285,0	7947,6
Київська	19195,5	19375,8	19462,7	18264,1	22936,1	33411,4
Кіровоградська	5133,0	4376,7	3039,5	2990,0	3800,4	6355,3
Луганська ²	7765,9	7839,4	11110,9	5116,3	1826,5	4122,2
Львівська	12956,7	9992,5	8803,2	8880,0	11845,4	18605,2
Миколаївська	4822,0	4166,4	4603,8	3582,8	5761,5	9730,2
Одеська	9960,4	13230,3	10415,4	8451,4	8408,7	16728,7
Полтавська	11874,9	10190,5	8398,8	8561,0	7606,1	15265,1
Рівненська	3277,4	2671,6	2673,3	2560,8	4176,9	4324,1
Сумська	3493,2	2695,7	2496,0	2705,0	3508,8	5762,6
Тернопільська	2673,6	3159,9	2830,6	2433,1	3536,5	4888,2
Харківська	14867,1	13516,1	8435,0	7567,6	10520,5	16545,9
Херсонська	3246,0	2287,9	1934,2	1917,8	2926,5	4591,3
Хмельницька	4530,7	3282,6	3144,0	3811,2	6523,9	9123,3
Черкаська	3753,2	3373,4	3041,0	3005,4	4196,2	6498,7
Чернівецька	2486,7	2131,2	2127,2	1550,2	2607,8	2668,8
Чернігівська	3047,8	2470,2	2586,8	2431,1	3469,3	5318,5
м. Київ	47169,3	64552,0	64072,4	60687,2	80216,8	106295,5
Україна	259932,3	263727,7	247891,6	204061,7	251154,3	359216,1

Джерело: складено на основі [5] Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Отже, аналіз капітальних інвестицій за регіонами засвідчують, що найбільший обсяг інвестицій припадає на м. Київ, що становить приблизно третину від загального обсягу капітальних інвестицій. Якщо брати м. Київ (29,6 % у 2016 р.), Дніпропетровську (9,2 % у 2016 р.) та Київську (9,3 % у 2016 р.) області, то на них припадає майже половина від загального обсягу інвестицій. Така ситуація вимагає нових підходів та рішень щодо залучення інвестиційних ресурсів в регіони. Одним із них є залучення державно-приватного партнерства.

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за регіонами за 2011-2016 рр. у % до загального обсягу

Регіони	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
АРК	6,9	6,7	5,8	-	-	-
Вінницька	2,6	1,9	2,3	2,7	2,8	2,3
Волинська	1,0	1,2	1,3	1,6	2,2	1,8
Дніпропетровська	8,6	7,7	8,3	9,5	9,7	9,2
Донецька ²	10,5	11,4	10,9	6,3	2,6	3,3
Житомирська	2,1	1,0	1,1	1,3	1,5	1,6
Закарпатська	1,3	1,0	0,9	1,2	1,5	1,3
Запорізька	2,8	2,4	2,5	3,3	2,8	3,1
Ів-Франківська	1,7	1,9	1,8	3,3	3,7	2,2
Київська	7,4	7,3	7,9	9,0	9,1	9,3
Кіровоградська	2,0	1,6	1,2	1,5	1,5	1,8
Луганська ²	3,0	3,0	4,5	2,5	0,7	1,1
Львівська	5,0	3,8	3,5	4,3	4,7	5,2
Миколаївська	1,9	1,6	1,9	1,7	2,3	2,7
Одеська	3,8	5,0	4,2	4,1	3,4	4,7
Полтавська	4,6	3,9	3,4	4,2	3,0	4,2
Рівненська	1,3	1,0	1,1	1,3	1,7	1,2
Сумська	1,3	1,0	1,0	1,3	1,4	1,6
Тернопільська	1,0	1,2	1,1	1,2	1,4	1,4
Харківська	5,7	5,1	3,4	3,7	4,2	4,6
Херсонська	1,2	0,9	0,8	0,9	1,2	1,3
Хмельницька	1,7	1,2	1,3	1,9	2,6	2,5
Черкаська	1,4	1,3	1,2	1,5	1,7	1,8
Чернівецька	1,0	0,8	0,9	0,8	1,0	0,7
Чернігівська	1,2	0,9	1,0	1,2	1,4	1,5
м. Київ	18,2	24,5	25,8	29,7	31,9	29,6
Україна	100	100	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено на основі [5] Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Залучення інвестиційних ресурсів на засадах державно-приватного партнерства на сьогоднішній день не є новою концепцією фінансування. Так ще у кінці XVIII на початку XIX ст. в Англії була розроблена дієспроможна система залучення фінансування приватного сектору із використанням доходів від інвестування у таких сферах, як: газо- та водопостачання, електрифікація, телефонний зв'язок, залізні дороги та перевезення [1]. Такий досвід поширюється і в інших країнах. Але вже на початку XX ст. спостерігаються протилежні процеси. У багатьох країнах держава шляхом націоналізації бере на себе керівництво та фінансування такими підприємствами, де були залучені як державні, так і приватні інвестиції.

Залучення інвестиційних ресурсів на засадах державно-приватного партнерства регламентується Законами України «Про державно-приватне

партнерство» [2] «Про інвестиційну діяльність» [3] Закон України «Про концесії» [4].

Так Закон України «Про концесії» [4] містить певні вимоги до інвестора, а саме надання підтвердження щодо здатності претендента забезпечити належне фінансування концесійної діяльності та надання підтвердження щодо наявності досвіду та можливостей технологічного і організаційного забезпечення такої діяльності.

Доцільно відзначити, що світовий досвід доводить ефективність використання залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства. Стимулом до переходу багатьох країн світу до застосування схем залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства замість традиційних державних закупівель при реалізації багатьох видів проектів є [6, с. 84; 7 с. 16]:

- застосування новітніх інноваційних технологій, якими володіє приватний сектор;
- передача проектних ризиків приватному партнеру, який має більше досвіду управління такими ризиками, що, у свою чергу, допомагає отримати ефект співвідношення цини та якості при гармонійному розподілі ризиків;
- зниження вартості інвестиційних проектів за рахунок застосування оптимальних технологій і мотивації приватного партнера до зниження обсягу інвестицій;
- фінансування капітальних вкладень за рахунок приватних, а не державних коштів.

Також, доцільно відзначити, що за використанням залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства у інвестиційні проекти є й інші переваги по відношенню до прямих державних закупівель, які представлені у табл. 3.

Наведене у табл. 1 порівняння умов при реалізації інвестиційних проектів за різними моделями залучення інвестиційних ресурсів за рахунок бюджетних асигнувань, дає можливість стверджувати, що залучення інвестиційних ресурсів для розвитку регіонів за умов використання державно-приватного партнерства має вагомі позитивні ефекти як для підприємств, так і для органів влади, що, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності функціонування регіональних об'єктів залучення інвестиційних ресурсів, скороченню витрат на надання послуг, у тому числі соціально необхідних, сприяє збереженню й збільшенню зайнятості, розвиває форми проектного фінансування, налагоджує діалог між владою та бізнесом, допомагає вирішенню соціальних та екологічних проблем тощо.

Висновки. Отже, світовий досвід доводить ефективність використання залучення інвестиційних ресурсів на засадах реалізації державно-приватного партнерства для розвитку регіонів. Порівняння традиційної форми державних закупівель з реалізацією проектів за використанням державно-приватного партнерства свідчить про переваги останньої.

Таблиця 3

Порівняння умов при реалізації інвестиційних проектів за різними моделями залучення інвестиційних ресурсів за рахунок бюджетних асигнувань

Умови при фінансуванні інвестиційного проекту	За рахунок бюджетного фінансування	За рахунок використання державно-приватного партнерства
Управління технологічними ризиками	Ефективне управління технологічними ризиками не досягається внаслідок розриву компетенцій представників приватного сектору	Оскільки приватний партнер приймає технологічні ризики, він опікується ними на всіх стадіях реалізації інвестиційного проекту
Вартість інвестиційного проекту	Немає мотиваційних чинників зниження вартості інвестиційного проекту	Моделі залучення інвестиційних ресурсів за умов використання державно-приватного партнерства мотивує до зниження вартості інвестиційного проекту
Обсяги державного фінансування	Проектування та будівництво за інвестиційним проектом повністю фінансується за рахунок інвестицій з державного бюджету	Капітальні витрати за інвестиційним проектом фінансуються приватним партнером при частковому державному фінансуванні
Передача ризиків інвестиційних проектів	Передача ризиків не використовується, тобто не досягається ефект ціна / якість за рахунок передачі ризиків	При обґрунтованому розподілі ризиків за інвестиційним проектом досягається ефект ціна / якість
Зменшення термінів (будівництва, реконструкції) за інвестиційним проектом	Оскільки не має мотиваційних механізмів, зниження термінів за інвестиційним проектом не відбувається	Терміни можуть бути скорочені за рахунок мотиваційних чинників за використанням державно-приватного партнерства
Використання інноваційних технологій	Відсутність мотивації щодо застосування інноваційних технологій	Для забезпечення балансу вартості та якості за інвестиційним проектом приватний партнер зацікавлений у використанні інноваційних технологій
Поетапність державного фінансування інвестиційного проекту	Державне фінансування інвестиційного проекту відбувається на всіх його стадіях від проектування до реалізації. Держава здійснює фінансування за незначний проміжок часу	Держава частково фінансує створення відповідного об'єкту залучення інвестиційних ресурсів, а також виплачує сервісні платежі за послуги якісної інфраструктури, розподілені на весь термін життя інвестиційного проекту, які можуть бути зменшені на розмір отриманої плати з кінцевих користувачів, при передачі подібної функції приватному партнеру

Джерело: складено автором за результатом проведеного аналізу

Реалізація регіональних інвестиційних проектів на засадах реалізації державно-приватного партнерства надає переваги більш ефективного

управління фінансування, розподілення ризиків проектів, застосування більш сучасних інноваційних технологій, покращення якості робіт та скорочення термінів реалізації інвестиційних проектів, зменшення тиску на регіональний бюджет.

Подальших досліджень вимагає розроблення програм регіонального розвитку з урахуванням використання державно-приватного партнерства.

Список використаних джерел

1. Державно-приватне партнерство : світовий досвід та перспективи реалізації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=383%C2%A0>
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст. 524 (остання редакція від 02.12.2012 р., на підставі 5463-17)
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII / Відомості Верховної Ради України від 19.11.1991 № 47, ст. 646
4. Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 № 997-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 41, ст. 372 (остання редакція від 10.11.2013 р., на підставі 640-18)
5. Капітальні інвестицій : Експрес-випуск / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України : теоретико-методологічні аспекти: моногр. [Текст] / С. О. Тульчинська. – К. : НТУУ «КПІ» МОН України, 2009. – 488 с.
7. Чорней Б. П. Механизм привлечения инвестиционных ресурсов в условиях наращивания угроз и рисков / Б. П. Чорней, С. А. Тульчинская // Бизнес Информ. – 2015. – № 9. – С. 15-19.

Тульчинский Р.В.

кандидат экономических наук, доцент ПВУЗ «Международный научно-технический университет имени академика Юрия Бугая»

АКТИВИЗАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗА СЧЕТ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕСУРСОВ НА ОСНОВЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

В статье проанализированы привлечения капитальных инвестиций по регионам в 2011-2016 гг. Установлено, что наибольший объем инвестиций приходится на г. Киев, что составляет примерно треть от общего объема капитальных инвестиций. Это требует новых подходов и решений по привлечению инвестиционных ресурсов в регионы. Обоснована целесообразность использования привлечения инвестиционных ресурсов на основе реализации государственно-частного партнерства для регионального развития. Определены преимущества использования привлечения инвестиционных ресурсов на основе реализации государственно-частного партнерства в инвестиционных проектах по отношению к прямым государственным закупкам. Установлено, что привлечение инвестиционных ресурсов для развития регионов в условиях

использования государственно-частного партнерства имеет весомые положительные эффекты как для предприятий, так и для органов власти, что, в свою очередь, способствует повышению эффективности функционирования региональных объектов привлечения инвестиционных ресурсов, сокращению расходов на оказание услуг, в том числе социально необходимых, способствует сохранению и увеличению занятости, развивает формы проектного финансирования, налаживает диалог между властью и бизнесом, помогает решению социальных и экологических проблем.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство; инвестиционные ресурсы; регион; капитальные инвестиции; бюджетное финансирование

Tulchinskiy R.

*PhD, Associate Professor PHEI «Academician Yuriy Bugay
International Science and Technical University»*

INTENSIFY REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INVESTMENT RESOURCES ON THE BASIS PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

The article analyzes attracting capital investment by region in 2011-2016. It was established that the largest amount of investments are in Kyiv, which is about one third of total capital investment. This requires new approaches and solutions to attract investment resources to the regions. The expediency of using attraction of investment resources on the principles of realization of public-private partnership for regional development is substantiated. The advantages of using investment resources on the principles of realization of public-private partnership in investment projects in relation to direct state purchases are determined. It was established that attraction of investment resources for the development of regions under the conditions of use of public-private partnership has significant positive effects for both enterprises and authorities, which, in turn, contributes to the increase of the efficiency of functioning of regional objects of attraction of investment resources, reduction of expenses for the provision of services, including socially necessary, contributes to the preservation and increase of employment, develops the forms of project financing, establishes a dialogue between the authorities and business, helps to solve the social environmental and environmental issues.

Keywords: public-private partnership; investment resources; region; capital investments; budget financing.

Тульчинский Р.В.
tuha@ukr.net